ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 411 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1859

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

Տարեկան գինն է . . . . 130 զուշ
Վեցամսեայ „ . . . . 70 „
Եռամսեայ „ . . . . 40 „
Մէկ ծանուցումը ասղին 3 զուռուշ է։
Պատգրութիւնները կանխիկ են։
Պատգրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին եւ 16 ին կը սկսին։

Դուրս երթալիք լրագիրներուն ա-ծախքը առնողին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կաս եւ ելք գրութիւն, խմբագրին ա-ուղղուի. եւ առանց ծանօթաց ծ-ք խրկողին վրայ է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Քաղաքական լուրերու սովը կը շարունակէ եւրոպական լրագիրներուն մէջ։ Ամենամեծ տերութեանց ժողովին գումարմունքն կապասեն՝ իրենց խօսքի նիւթ բացվելու համար։

Տերութեանց ժողովին ներկայ գտնվելիք տերութիւնները՝ միջնորդ-ի դերուն նայելով՝ իրենց եղած հրաւէրն ընդունելին ծանուցեր են Գաղղիոյ եւ Լսարիոյ կառավարութեանց, եւ հաւատարմ կը յուսացվի որ ժողովը յառաջիկայ յունվարի սկիզբը կը գումարվի։

Մինչեւ Հռոմի պապական կառավարութիւնը դեռ չուզեր կրսեն իր վերջին պատասխանը տալ Գաղղիոյ կառավարութեան հետ ըրած բանակցութիւնները դեռ լմնցած չըլլալուն համար։

Տերութեանց խրկված հրաւէրի դիրերուն մէջ ըսված է թէ ժողովին նպատակը պիտի ըլլայ ընդհանուր համաձայնութիւն հաստատել տերութեանց մէջ իտալական խնդրոյն վրայօք եւ Ցուրիխի դաշնագրութիւնը վաւերացընել տալ։ Եւ որովհետեւ այս նոր դաշնագրութեամբ զգալի փոփոխութիւններ կը մտնեն 1815 ի դաշնագրութիւններուն մէջ, այս պատճառաւ 1815 ին դաշնագրութիւններն ստորագրող բոլոր տերութիւնները ներկայ պիտի գտնվին այս ժողովին։ Իտալիոյ զանազան տերութիւններն ալ պիտի գտնվին ու մասի ըլլալին իրենց շահուցը վերաբերեալ խնդիրներու համար, բայց քուէ տալու իրաւունք չպիտի ունենան։

Ժողովը երկու մասնաժողով պիտի ունենայ, մէկը մեծ տերութիւններին բաղկացեալ, որ Ցուրիխի դաշնագրութիւնը ընդհանուր Եւրոպայի շահուցը նկատմամբ պիտի քննէ. երկրորդ մասնաժողովն ալ իտալական տերութիւններէն պիտի բաղկանայ՝ իտալական դաշնակցութեան խնդիրը քննելու համար։

Լրագիրները՝ տերութեանց ժողովին ներկայ գտնվելիք լեւոր երեսփոխաններուն անուններն կը հրատարակեն, բայց դեռ պաշտօնական կերպով որոշում եղած չէ այս մասին։ Առջի բերանը կը յուսացվի որ ժողովին ներկայ գտնվող առաջին երեսփոխանները՝ ամեն մէկ տերութեանց արտաքին գործոց պաշտօնեայները պիտի ըլլային. բայց կերեւի որ տերութիւններէն ոմանք իրենց դիտաւորութիւնը չափաւորեր են այս մասին. միւսներն ալ մտածելով՝ որ եթէ տերութեանց երեսփոխաններն ուրիշ անձինք ըլլան՝ գործը կրնայ երկարիլ եւ դժուարութիւններ յարուցանել, որովհետեւ այս վերջին կարգի երեսփոխանները կը պարտաւորին ամեն բան իրենց կառավարութեան հարցունել եւ անոնց հրամանին սպասելու, կաշկանդին որ առջի դիտաւորութեան համեմատ՝ ամեն մէկ տերութեանց արտաքին գործոց պաշտօնեաները ներկայ գտնվին ժողովին, եւ այս նպատակաւ բանակցութիւններ կըլլան եղեր տերութեանց մէջ։

Իտալական դքսութեանց խնամակալ իշխանը դնելու գործը բոլորովին ուրիշ կերպի փոխվեցաւ։

Յայտնի է որ դքսութեանց ժողովները առաջարկեր էին որ Սարտենիայի թագաւորին հօրեղբօրորդի Կարինեան իշխանը իտալական դքսութեանց խնամակալ ըլլայ, եւ Կարինեան իշխանն ալ քաղաքական նկատմունքներով այս առաջարկութիւնը չկրնալով ընդունիլ՝ իր տեղը Պուօնքօմբանի ասպետը ցուցցեր էր։ Թոսքանայի առժամանակեայ կառավարութիւնը հաճութիւն չտալով այս բանին, որոշվեցաւ որ Պուօնքօմբանի ասպետն ընդհանուր կառավարիչ անուանի Միջին Իտալիայի երկիրներուն, եւ դքսութեանց առժամանակեայ իշխաններն ալ իրենց պաշտօնը շարունակեն։ Բանկով Պուօնքօմբանի ասպետին ընդհանուր կառավարչութիւնը չսկ անուանով իշխանութիւն մը եղած կըլլայ։

—o—

Եւրոպական լրագիրները Ցուրիխի դաշնագրութեան օրինակը կը հրատարակեն։ Յիշեալ դաշնագրութեան պայմաններն՝ արդէն քանի մը շաբաթ առաջ հրատարակված համառօտ բովանդակութիւնն տարբեր կամ անծանօթ բան մը չունենալով՝ աւելորդ կրկնութիւն մը ըրած չըլլալու համար՝ զանց կընենք հրատարակել։

—o—

Մարոգի եւ Սպանիոյ մէջ բացված պատերազմը՝ խիստ կատաղի եւ արիւնահեղ ըլլալու նշաններ ցոյց կուտայ։

Սպանիացւոց առաջին զօրաբաժինը՝ որ Սէութայի մօտը ամուր դիրք մը բռնած է, իրենք անգամ յարձակում կրնց Մարոգեցիներէն։ Առջի երկուքին մէջ Մարոգեցիները շուտով՝ իբրեւ խիստ գարշան, բայց երրորդին մէջ Սպանիացիները խիստ յամառ եւ սաստիկ կռուէ մը եւեւ կրցան յաջողել Մարոգեցիները վռնտելու։

Սպանիոյ կառավարութեան հրատարակած տեղեկագրին նայելով, վերոյիշեալ կռուին մէջ Մարոգեցիները 500 մեռեալ եւ 1500 վիրաւոր ունեցեր են։

Իսկ Սպանիացւոց կողմէն մինչեւ հիմա տասնի չափ գենուորական պաշտօնական մեռեալ եւ հարիւրի չափ ալ վիրաւորվեր են՝ մեծագոյն մասը խիստ թեթեւ կերպով։ Ըսել է որ նոյն համեմատութեամբ հաշարի չափ ալ զօրք մեռեր կամ վիրաւորվեր են։

—o—

Ընդհանուր Լիվերբուլ քաղաքին զլխաւոր վաճառականներէն ոմանք՝ Գաղղիական [illegible] կատաղեալ ունեցած դիտաւորութիւններն հասկընալու կամ Ընդհանուր մէջ տարածված անհիմն կասկածները փարատելու բաղձանք նամակ մը գրեցին Ա. Նարօլէոն կայսեր։

Կայսրն ալ հետեւեալ պատասխանը գրեց անոնց։

« Երդոյ Շ. Կրվ, Մէլոք, Իրվինկ եւ Պըլաքվէլ վաճառականք՝ ի Լիվերբուլ.

« Պարոնայք.

« Նամակ մը գրեր էք կայսեր՝ հասկընալու համար թէ Ընդհանուր նպատակն ինչ դիտաւորութիւններ ունի։

Ձեր այս բրածը երկու պատճառէ միայն կրնայ յառաջ գալ, մեծ վախ եւ մեծ վստահութենէ։ Մէկ կողմանէ այն մտացածին հիւանդութիւններէն բռնվված էք որ համաճարակ ախտի մը նման շուտով մարդկանց կերեւի ձեր երկրին մէջ, եւ միւս կողմանէ վստահութիւն ունիք ձեր պատասխան խնդրած անձին անկեղծութեանը վրայ։

« Սակայն անոր ձեզի տալիք պատասխանը կրնայիք գալ ձեզի տալ դիւրութեամբ՝ թէ որ ձեր կասկածներուն ճշմարիտ պատճառը հանդարտ մտօք քննէիք։ Այն պատճառը ուրիշ տեղ չեպիտի գտնէիք՝ բայց միայն ձեր հայրենակիցներուն մէջ յամառութեամբ տարածված անհիմն ձայներուն եւ անոնցմէ յառաջ եկած շշուկին մէջ. վասն զի մինչեւ հիմայ որ եւ է պարագայի մէջ՝ կայսեր ոչ մէկ խօսքը եւ ոչ մէկ գործը պատճառ չէ տուած կասկածելու անոր ձեր հայրենեացը նկատմամբ ունեցած զգացմանցը եւ հետեւաբար դիտաւորութիւններուն վրայ։

« Իր վարմունքը միշտ նոյն եղած է, եւ վայրկեան մը չէ դադրած Ընդհանուր հաւատարիմ եւ անոգիւտ դաշնակից մը ըլլալը ցուցնելէ։ Մինչ որ մինչեւ հիմա եղած է նէ՝ իր կողմանէ կը յայտնեմ որ կուզէ այսուհետեւ ալ նոյնը ըլլալ, եւ ասոր վկայ է տակաւին այսօրուան օրս ու մեր զօրքերուն հեռաւոր երկիրներ երթալ եւ միեւնոյն վտանգաց ընկերանալու վրայ ըլլալը։

Ուստի այսուհետեւ լեռվին քաջալերված մտրանջեցեք այդ չափէն աւելի տարածված սխալին դեմ։ Մեծ ազգերը պէտք է երբարոյարդը հասկնան եւ չէ թէ վախնան երբմէ։

« Ընդունեցեք եւ այլն։ »

Պարտուղար Կայսեր
եւ Սենեկապետ
Մ՝ Սուտ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ընդհանուր հինգշաբթի եւ այս կիրակի օրերը տերութեան նախարարները ժողով ըրին Բ. Դուռը ընդ նախագահութեամբ բարձրագոյն Մեծ Վեզիրքոսին։

—o—

Կայսերական կառավարութիւնը զանազան յանձնաժողովներ սահմանեց՝ մայրաքաղաքիս զանազան թաղերուն բնակչաց աշխարհագրիրը շինելու եւ անոնց ճիշդ թիւը գտնելու համար։

Արդէն քանի մը թաղերու մէջ յանձնաժողովները գործի սկսան։

Կայսերական հրամանաւ՝

Առաջին գործոց պաշտօնատան առաջին քարտուղար (Հնաթիպ էֆէնտի) վեսմաշուք Հապուլի էֆէնտին՝ նոյն պաշտօնատան խորհրդական (Միւսթէշար) անուանեցաւ, եւ այս առթիւ առաջին կարգի պաշտօնատարութեան առաջին աստիճանը տրվեցաւ իրեն։

Առաջին գործոց պաշտօնատան նախորդ խորհրդական վեսմաշուք Էրիֆ էֆէնտին Բարձրագոյն տանին անդամ անուանեցաւ։

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ Սեմ. Մէհմէտ-Ռէմիլ պէյը Թանզիմաթի ժողովին անդամ անուանեցաւ։

—o—

Ուրիշ կայսերական հրամանագրով՝ Թանզիմաթի ժողովին անդամ վեսմափայլ Իթհէմ փաշան առեւտրական գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ փոխանակ վեսմ. Մահմուտ փաշային։

Արդարութեան բարձրագոյն տանին անդամ Մազլում պէյը ծովային գործոց պաշտօնատան Միւսթէշար անուանեցաւ փոխանակ Սայիտ էֆէնտիին։

Էհմէտ Էթա պէյը Ռերմակ ծովու կղզիներուն կառավարիչ անուանեցաւ։

Սալեհ փաշան Ընդրիանուպոլսոյ կառավարիչ անուանեցաւ։

Էհմէտ պէյը Սամանայի կառավարիչ անուանեցաւ։

Էհմէտ փաշան Սրվաղի կառավարիչ անուանեցաւ։

Ռիֆաթ փաշան Լենկիւրէի կառավարիչ անուանեցաւ։

Սուրէյատին փաշան Պրուսայի կառավարիչ անուանեցաւ։

Նուսուֆ փաշան Խարբերդի կառավարիչ անուանեցաւ։

Իսմայիլ փաշան Հաքիարիի (Ա. Նայ գաւառին) կառավարիչ անուանեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Զանազան քաղաքներէ նամակներ կստանանք, որոնք ժողովրդեան մէջ ուսման եւ կրթութեան սէրն արթնցած ըլլա-

լու և գպրատանց հնար եղածին չափ բարեկարգութեանն ու յառաջադիմութեանը աշխատելու բերկրալի լուրեր կը հաղորդեն մեզ՝ խնդրելով որ լրագրոյս մէջ հրատարակենք Ի տեղեկութիւն ընդհանուր ազգին։

Կեսարիոյ Սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյն մանչ և աղջիկ տղայոց երկու դպրոցները՝ որ նոյն քաղաքիս մէջ անցեալ տարի կազմուած Հայկազեան ընկերութեան խնամքը բացված են և կը հոգացվին, անցեալ ամիս հրապարակաւ քննուելով, մեկ տարուան մէջ ըրած զգալի յառաջադիմութիւնին մեծ ուրախութեան առիթ եղեր է բոլոր ժողովրդեան։ Գլխաւորապէս աղջկանց դպրոցը՝ որուն մէջ հարիւրի չափ աղջիկ սրբազան հայերէն կարդալ, խօսիլ, գրել և քրիստոնէական կրօնից հրահանգները կը սորվին, խիստ սրտաշարժ և զեղեցիկ տեսարան մը ընծայեր է՝ երբոր աշակերտուհիները՝ հոյերէն դասագիրքին ձեռքերնին բռնած՝ զեղեցիկ երգով մը քնութեան ներկայացեր են, և իրենց ծնողացը անծանօթ եղած ազգային լեզուին և քրիստոնէական հրահանգաց վրայ հարցաքննուելով անսխալ ու համարձակ պատասխան տուեր են յատակ և կանոնաւոր։

Երբ լուրերը մեզի հրաշք տպագրութեան՝ երևելի ու բարենշան դէպքի մը կարգ կը դնէ վերոյիշեալ աղջկանց քննութիւնը, և իրաւունք ունի. վասն զի մինչև հիմա Կեսարիոյ մէջ հայերէն լեզուին ուսումնը բարձրագոյն գիտութեան մը կարգ համարված ըլլալով, դպրոցներէն ելլող մանչ տղայոց մէջ հազիւ քանի մը հոգի կրնային դանդվիլ քերականութեան տեղեկութիւն ունեցող և քիչ շատ գրաբառ ու աշխարհաբառ գրուածներն հասկցող։ Բայց վերոյիշեալ աղջկանց դպրոցին միջոցաւ՝ հայերէնը վերսին մայրենի լեզու ըլլալ սկսելով աշխարհաբառ լեզուն Կեսարիոյ մէջ շուտով և դիւրութեամբ կը ընդունուիլ՝ թէ ոչ Հայկազեան ընկերութիւնն իր գոված խնամքը այսպէս շարունակէ և մանաւանդ թէ որ իր այս ազգասիրական ամենաբարի օրինակին ուրիշ հիմնադրներ ալ գտնվին։

—o—

Սերաստիայէն հետևեալ նամակը կը գրեն մեզ։

«Մեծարգոյ և ազգասէր Տէր։

«Սենէքերիմեան ընկերութեան երկու ժողովները՝ որոց ինչպէս յայտնի է մեկը՝ Մայրաքաղաքիս և միւսը հոս, շնորհիւ Սրբազան Առաջնորդ Տ. Պարսեղ արք եպիսկոպոս հօր մերոյ հաստատեալ գոլով, յօրէ կազմութեանց իւրեանց գաղափարն հանգուցեալ սիրոյ և համակրութեան միմեանց հետ միանալով մեկ կողմանէ քաղաքիս դպրոցին ներքին բարեկարգութեանը և յաստպարէզ ուսմանց յառաջ խաղացնելու համար անխոնջ ճիգերամբ կը զբաղեցնին, միւս կողմանէ ալ դպրոցին մշանջենաւորութեանը ապահովութիւն տալիք կերպեր ձեռք ձրգելու կը հետաքրքրին. այն ինչ նոքա յայս ազգօգուտ խորհրդեան կը վարանէին, մեկն՝ ի մեկ ըսելի եղաւ թէ քաղաքիս մեծ [illegible] մեջ տեղը գտնուած արքունի շահեմարանը վաճառելու համար աճուրդ կը ելլայ կոր, միշտ ուրախ ըլլալով հարիւր հազար դուրուշի յիշեալ շահեմարանին տեղը գնելին, և՝ ի հիմանց քակելով և այլ եւս ութսուն հազար դուրուշի չափ ծախք ընելով և մշտահոս ջուր ևս բերելով՝ հոյակապ և՝ ի քաղաքիս նեմանը չտեսնուած կրկնայարկ պանդակ մի շինեցին Աբդան կամ Էրզնկեան պանծալի անուننալ իրրև ծիրանի ըզգեցուցանելով նմա, և շինութիւնն ալ գրեթէ յամրոյն կը ժամանէ յետ քան աւուրց։ Ողբարեր ընկերութեան բարեջան անգամոց զարմանալի և անվեհեր եռանդը աւելի զգալի կերպիւ և լուսափայլ երևեցաւ պանդոկին տեղւոյն թէ գնելու և թէ շինելու տաւնները. իրենց հանգստութիւնը, սեպհական գործքերնին և շահերնին բոլորովին մեկ կողմ ձգելով յայս մասին աշխատելնուն զատ՝ ըստ կարեաց ամեն մէկն ալ փոխատուութիւններ ըրին տանց տոկոսաց, և վերոյիշեալ ութսուն հազարին մեծ մասը թէկեւ պարտուք գրանուեցաւ, այլ այսու ամենայնիւ Աստուածային գթութիւնն և ազգիս առատասրտութիւնն մեծ յոյս կայ որ քիչ ժամանակէն այս պարտքերն ալ առանց դպրոցին բարեկարգեալ վիճակին ընաս հասցնելու կը սրբուին։

Կը մնայ հիմակ ալ դպրոցիս վիճակին վրայով փոքր՝ ի շատ տեղեկութիւններ տալ ձեզ, բայց նամակիս ձանձրացուցիչ չընելու դիտմամբ բաւական համարեցանք միայն ներփակեալ քերթողական ոճով գրուած յօդուածը ձեզ ներկայացընել զոր շարադրած է մեր դպրոցին յառաջադէմ աշակերտներէն Թադէոս մահտեսի Պալեկեանը, որ թէ և դժուրկ է՝ ի կատարելութենէ, այլ մասամբ իւրքուշադրութեան արժանի ըլլալոյն համար բերկրալի է և կարաչեմք պատուական լրագրողդ բանասիրականին մէջ հիւրընկալել *՝ ի խրախոյս սորին և այլոց աշակերտաց մերոց։ վասն զի յիշեալ Թադէոսը կոյր է երկոքուստրք աչաք, և կուրութիւնն ալ Հոմերոսի նման անդան ուրեմն և յետ բազմապիսի ծանօթութիւնս և առարկայս դանձելոյն պատահած չէ, այլ՝ անգամին՝ ի ծննդենէ իւրմէ, և Հասակն ալ հազիւ տասնեւ եօթնի կը հասնի։ ոգեկ քերահանութիւն գիտէ, բարձր և ամենէն վսեմ շարադրութիւնները կրնայ վերուծել։ ազգային պատմութիւնները և այլ մասնաղրութիւնները, նմանապէս բանասաստեղծական և Աստուածային սուրբ գրքերը շատ անգամ կարդացած է։ Թատրական գործոցութեանց և աշխարհագրութեան մեծ մասերուն խելամուտ գրուած է։ պարսկական լեզուն և նոյնն բարբառով բանաստեղծութիւններ յօրինել և քնարերգութիւն ընելը իրեն քովը խաղալիկ եղած են և շատ ազկ գիտէ։ և այժմ դեռ դպրոցնուս մէջ ըլլալով՝ ճարտասանութեան չորրորդ դրքին մէջ կը պատուղ։ զարմանալի ըմբռնումն և յիշողութիւն ունի, այս ամենուժամունքնեը՝ յետ զատաութեան այլոց կամ դասակցացը կարդացընել տալով՝ ձեռք բերած կամ ստացած է, բայց այն կերպով մտքին մէջ բանտարդել ըրած է որ, եթէ կարդացած գրքերը կորելու ըլլան՝ իւր միտքը կարո՛ղ է զնոսա նորէն բառ առ բառ ծնանիլ ըստ առաջնոյ կերպարանացն։ Այսպիսի ծանուցանելով՝ որք են արդիւնք երկամեայ աշխատանաց Սենէքերիմեան ընկերութեան, եմ և մնամ եւայլն։

* * *»

—o—

Աստուածաբերն գրված նամակ մ՝ալ ևս կուտայ թէ նոյեմբ. 29ին օրը տեղւոյն նորահաստատ Հայրենասիրաց դպրոցին առաջին վեցամսեայ քննութիւնը կատարվելով՝ այսչափ քիչ ժամանակի մէջ տղայոց վրայ տեսնվված անակնկալելի յառաջադիմութիւնը մեծ ուրախութիւն պատճառեր է բոլոր ժողովրդեան և հետևարար կրթութեան սիրողներուն։ արձագանք է անոնց սրտին մէջ։

—o—

Ազգային կուսակալութիւնը՝ Պանորմայի ժողովրդեան խառնվեալ մասին համար այս մտհոգութեան բաժանը գառն ու թշուառ եղաւ։ Պարոն Հ. Օրայեան ամեն տիպնուսական ուսումնասէր ձրիդ տեր էր, այս, և լաւ գիտեր և համոզուած իսկ էր աշխարհիս ձախող պատահմանց երկայնամտութեամբ հանդերել, սիրով տանել այն ամէն նեղութեանց՝ որոնք աշխարհս կը բեռնաւորէ, և ճշմարիտ Քրիստոնեայ մ՝ալ յոժարութեամբ յանձն առնել պարտական է։ բայց չեմք կրնար տարակուսել որ շատ անդամ անակնկալ գիպուածներ յանկարծ սարսափման և ակամայ մատաղջութեանց մէջ կը ձգեն մարդը, որոնց վախճանը մեծ դժբաղդութիւն է և այս կերպով յառաջ եկած յուսահատութեան հետևանքը ցաւալի կրլլա, որուն ոչ փիլիսոփայութիւն և ոչ սրիչ բան մը օգուտ կրնեն։ Ահա Պարոն Հ. Օրայեանին համար ալ այսպէս եղաւ. անակնկալ հարուածներով մատաղջութեանց ան հուն ծովը ն մէջ տարուբերեցաւ, ուսկից դերձիլն անհնար ըլլալով, և մահուան ցուրտ քրտինքն ալ իրեն մատեցած տեսնելով, վերջին պատարատութեամբ, զղջմամբ և հաղորդութեամբ Քրիստոսի սուրբ մարմնոյ և տալեան՝ աշխարհէս բաժնուելու կեան հասաւ։ . . .

Այլ դու, ով տարաբաղդիկ անջատեալդ՝ ի մէջ հայրենասէր. Ներեսուանդ, անպուգական ազի Հ. Օրայեան, դու որ տարատուց հսկեցիս անցնելով կ՝երթաս հանդչելու յաւիտենական ուրախութեան աշխարհին հովիտը, երթ բարեաւ և խաղաղութեամբ։ մեր սրտերուն մէջ քու յիշատակդ անջնջելի պիտի մնայ. քու անունդ հայրենեաց ծոցը պիտի փեսաւորուի գարուց՝ ի գարս։ այս, պիտի պատուեմք և պիտի յարգեմք քու յիշատակդ, և պարտաւոր եմք քեզ երախտապարտ մնալ, և կը խոստովանիմք թէ՝ ժամանակը բան արժանացնելի պիտի ճանաչէ Ձերյարդն ու պիտի պատուէ ու օրհնէ Ձերյիշատակը։

Ս. Գ. Գ. Փափազեանց։

---

* Այս յաւելեալ որ լրագրոյս մէջ ոտանաւոր բանաստեղծութիւններ հրատարակելու սովորութիւն չունենալուս համար չպիտի կրնանք հրատարակել այս ոտանաւորը՝ որ Հայոց Սենէքերիմ Երծրունի Թադեոսին վրայ շինված դիւցազներգական համաօտ երգ մնէ փոփոխ եւ սրտաշարժ իմաստներով եւ բաւական գեղեցիկ գրաբառ լեզուով մը շինված, որուն նմանը չենք կարծեր որ Ն. Պոլսոյ դպրոցներէն ասնրված ըլլայ։

* Հանգուցեալին մնարմինը սուրբ Փրկչի Հիւանդանոցին Խաղիւզ փսխագրվելէն առաջ այն վանքին եկեղեցին տարվեցաւ, ուր վարժարանն արդոյ տեսուչներ Հանդիսաւոր պաշտօն կատարել տուին եւ Հայկաբանութեան արջ ջդասատուն ալ այս սրտաշարժ ճառը խօսեցաւ։

ՀԱՌ ԴԵՄԲԵՆԵԿԵՆ*

Բուցեալ յաւուր յուզբիա-որուրեան Պ. Նիկողայոսի Օրայեան։

Երդոյ եւ պատուելի անձ մը անշարք դագաղի մը մէջ աչքերը փակած, անմռունչ՝ յողբ եւ՝ ի սուգ կը շարժէ զլեզ, որ անոր դագաղին բոլորտիքը շարուած կը փութամբ վերջին պարտաւորութիւններս կատարել այս արդոյ եւ պատուելի Անձին։ — Յաւիտենականութեան երեքին անցնող այս սգին զլս կը պարտաւորեցընէ այսօր իւր յուզարկաւորութեան տխուր հանդիսին մէջ մասնակցիլ իմ կարողութիւնս, եւ ձեռնամուխ ըլլալ այն բանին, որն որ աւելի պատուաւոր եւ հանճարեղ անձանց միայն սեպհական ըլլալը ճանչնալովս ճշմարտասիրութեան պարտքը կատարած կ՝ըլլամ։ Բայց այս բոլորէս մէջ՝ դրեթէ կրած անհնարին յուզմունքը, զգացած մեծ ցաւս տեղի կուտան ինձ իրաւունք մ՝ըստանալու այս վերջին պարտաւորութեանս ձեռնամուխ ըլլալ, ցուցընել այս պատուելի Անձին տարտնդը, ձիրքը եւ անոր այսպէս տարաժամ մահուամբը որչափ ցաւալի կորուստ մ՝ըրած ըլլալն ընդհանուր Ազգին, եւ հետեւաբար անոր ցաւրտ մարմնոյն վերայ դառն արտասուաց կաթիլներ թափելու որչափ ստիպուած եւ պարտաւոր ըլլալիս։

Հանգուցելոյն դպրոցները դեռ կ՝արտայայտեն թէ այս պատուելի Անձը՝ որ այս ժամուս մէջ իւր սգովս յաւիտենականութեան եզերը կը հանդչի, Պարոն Նիկողայոս Օրայեանն է. — Օրայեան՝ անծանօթ անուն մը չէ ասոնց մէջ զանուած ազգային մատենագիրներուն։ Օրայեան՝ անծանօթ անուն մը չէ ազգիս բանաստեղծներու, լրագրագիտներու, ընթերցասէր հասարակութեան, տպագրիչներու, գրածախներու։ Օրայեան՝ անծանօթ անուն մը չէ ազգիս ակնառոյ գերդաստաններուն, մինչեւ անդամ մատաղերամ մանկանց, յորոյ՝ ի վայելս իսկ յօրինված է վայելուչ, գեղեցիկ եւ օգտաւէտ Պարզուն ընթերցանութիւն մը, բայց յայլոց աշխատասիրութեանց։ Բերեմն Օրայեան ազգին օգտակար անդամ մ՝էր. ուրեմն ասանկ Անձի մը մահը մեծ կորուստ սեպել արժան է. ով անդարմանելի կորուստ. — եւ յիրաւի կորուստն անդարմանելի է, քանի որ մեր ազգը իր ներկայ վիճակին մէջ ունեցած քանի մը սակաւաթիւ հայագիտաց անձանց կարգը գտած էր. զնոյն ինքն Օրայեան, եւ այս պատուոյն խիստ մեծ արժանաւորութիւնն ստացած էր իւր եռանդուն ազգասէր եւ բարեպաշտ ոգւոյն, յարատեւ եւ անդուլ ջանասիրութեամբը եւ մեծ տաղանդոն ու բաղմահմտաց լեզուագիտութեամբը։ Պարոն Օրայեանին ազգասիրութիւնը յայտնի կը փայլի իւր ամեն մեկ գրուածոց մէջ. իւր գրչին շարժմանը մի միայն կէտ նպատակին իւր ազգին օգուտն էր. ազգին ապագայ բարգաւակն եւ մատաւորական զարգացմանը համար մի միայն անձնուէր եւ ազգային պատուոյն սատեկ նախանձախնդիր էր. այս, նախանձախնդիր եւ հզօր ախոյեան եղաւ Հայաստանեայց սուրբ Եկեղեցւոյ ուղղափառ վարդապետութեանց. ազգին օգտաւոր ամեն բանէն վեր գասելով՝ շատ պարագաներու մէջ ճշմարտասիրութիւնն ուսանողութիւնը նշանաւոր եւ յաղթող հանդիսացուցած է։ Յարատեւ եւ անդուլ ջանասիրութիւնը յայտնի կը տեսնուէր, վասն զի սոսկապէս փոյթն եռանդն եւ իզձը զինքը այն տոհիմանին հասուցին, որով այսօրուան օրս իւր մահը ընդհանուր ազգին ցաւ է։ Ընդհանրական եւ ողջախոհ ղդայմանց ակը, խոհեմ, նախազգուշաւոր եւ խոհուն դատողութեամբ զարդարեալ, բայց՝ ի մայրենի լեզուէն քաջահմտաւ էր նաեւ գաղղիերէն անգղլերէն եւ իտալերէն լեզուաց. միտքը ընդարձակ շահեմարան մ՝էր պատմական աշխարհագրական եւ հնագիտական գիտելեաց, եւ ահա առանց համար իրաւունք ունի Պարոն Օրայեան գարուս հայ մատենագրաց առաջիններուն կարգն անցնելու։ Ընթերցասէրներուն անուանով շարադրած պատուական գրքին յառաջաբանութեան մէջ լաւ կը բացատրէ իւր նպատակը, որ միայն ցուցընել էր ազգին թէ «գիտութիւնը կարողութիւն է»։ կամ թէ «Կամք եղած տեղը՝ հնարքալ կ՝ըլլայ»։ եւ թէ «դժուարն անհնար բսել չէ»։ Այս տեսակ գեղեցիկ սկզբունքներով ճանապարհ կը բանայ հայ բանասիրին եւ ընթերցասիրին, կը ցուցընէ որ առանց յարատեւ ջանքի, առանց գիտութեան, առանց կամայ եւ բարձանայ, ինչպէս ամեն բանի, նոյնպէս մեր ազգին համար ալ դժուարութիւնները չեն գիւրանար։ «Դժուարն անհնար բսել չէ»։ եւ ի՞նչ անյոյսդոյզ եւ վեհ առաջարկութիւն, ի՞նչ քաջայոյս եւ ազնիւ զգացմունք, որ ազգին բազմաեռակ թշուառութիւններուն քաջածանօթ, գեռեւս անաւէր եւ անոր ազգի մը համար չյուսահատիր, գեռեւս այս դառն ձմեռէն յետոյ զուարթ գարնանայաջորդութեանը մեծ ակնկալութիւն ունի, եւ այս բանիս համար կը յորդորէ ազգը, որ ճանչէ թէ զիտութիւնը կարողութիւն է։». — Ո՜հ, Օրայեան, այսպէս անակնկալ բաժանմամբդ վերջապէս կը պարտաւորիմ քու վերագ ցաւոք կրկնել եւ երեքիկնել այն խօսքը թէ «Ազգը մեծ կորուստ ըրաւ»։ զոր 7—8 ամիս առաջ բարձրաստիճան եկեղեցականի մը համար սրտի ցաւոք կը երկնեիր։

Ուշնութիւն կազազակէ Սոգոմոն աշխարհիս համար. վաղ կամ անագան մահ առ զուրս պատրաստ է. բայց Պարոն Օրայեանին համար այս մահուան բաժանը գառն ու թշուառ եղաւ. Պարոն Օրայեան ամեն տիպնուսական ուսումնասէր ձրիդ տեր էր, այս, եւ լաւ գիտեր եւ համոզուած իսկ էր աշխարհիս ձախող պատահմանց երկայնամտութեամբ հանդերել, սիրով տանել այն ամէն նեղութեանց՝ որոնք աշխարհս կը բեռնաւորէ, եւ ճշմարիտ Քրիստոնեայ մ՝ալ յոժարութեամբ յանձն առնել պարտական է. բայց չեմք կրնար տարակուսել որ շատ անդամ անակնկալ գիպուածներ յանկարծ սարսափման եւ ակամայ մատաղջութեանց մէջ կը ձգեն մարդը, որոնց վախճանը մեծ դժբաղդութիւն է եւ այս կերպով յառաջ եկած յուսահատութեան հետեւանքը ցաւալի կրլլա, որուն ոչ փիլիսոփայութիւն եւ ոչ սրիչ բան մը օգուտ կրնեն։ Ահա Պարոն Օրայեանին համար ալ այսպէս եղաւ. անակնկալ հարուածներով մատաղջութեանց անհուն ծովը ն մէջ տարուբերեցաւ, ուսկից դերձիլն անհնար ըլլալով, եւ մահուան ցուրտ քրտինքն ալ իրեն մատեցած տեսնելով, վերջին պատարատութեամբ, զղջմամբ եւ հաղորդութեամբ Քրիստոսի սուրբ մարմնոյ եւ տալեան՝ աշխարհէս բաժնուելու կեան հասաւ. . . .

Այլ դու, ով տարաբաղդիկ անջատեալդ՝ ի մէջ հայրենասէր. Ներեսուանդ, անպուգական ազի Օրայեան, դու որ տարատուց հսկեցիս անցնելով կ՝երթաս հանդչելու յաւիտենական ուրախութեան աշխարհին հովիտը, երթ բարեաւ եւ խաղաղութեամբ. մեր սրտերուն մէջ քու յիշատակդ անջնջելի պիտի մնայ. քու անունդ հայրենեաց ծոցը պիտի փեսաւորուի գարուց՝ ի գարս. այս, պիտի պատուեմք եւ պիտի յարգեմք քու յիշատակդ, եւ պարտաւոր եմք քեզ երախտապարտ մնալ, եւ կը խոստովանիմք թէ՝ ժամանակը բան արժանացնելի պիտի ճանաչէ Ձերյարդն ու պիտի պատուէ ու օրհնէ Ձերյիշատակը։

Ս. Գ. Գ. Փափազեանց։

վերջին անգամ ըրած խնդրանացն ալ զեջանելով Գեր · Եպիսկոպոսը վերատին Պանորմայի առաջնորդ անուանեց ։

Յիշեալ գեր · Եպիսկոպոսն անցեալ ուրբաթ օրը մայրաքաղաքէս Պանորմա դնաց ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մայրաքաղաքիս յունաց Ա. Էջենիս լրագիրը իւր 314 թուոյն մէջ Ֆիլեպեի կառավարչին սասակապէս գպչելու խօսքեր ըրած ըլլալով, միւս կողմանէ Ֆիլեպեի թէ տաճիկ եւ թէ քրիստոնեայ բնակիչներն իրենց կառավարչէն վերջին սասիճան գոհ եւ շնորհակալ ըլլալու մասօք ուղերձ մը խրկած ըլլալով Բ. Դուռը, Ա. Էջենիս լրագիրն առաջին աղդարարութիւն մը ընդունեց Բ. Դրունէն ։

— Դանուբի կողմերէն եկած նաւերն ու ճանապարհորդները լուր կուտան թէ Գանուբ գետն արդէն սառեր է եւ շատ նաւեր ալ սառերուն մէջ բռնվեր մնացեր են ։

— Ընդհալ շարթու մայրաքաղաքիս մէջ եղած քանի մը սպանութիւններուն վրայ՝ կայսերական կառավարութիւնն աւելի ազդու միջոցներ ձեռք առաւ բոլոր կասկածելի եւ անդործ մարդիկը մայրաքաղաքէս վռնտելու համար ։

— Մեր արդոյ ընթերցողներուն ծանօթ է ասկէց քանի մը ամիս առաջ Սերվիոյ ծերակուտի ժողովին անդամ Պ. Լազարօ Ըրանկէլօվիչին իր երկու հայրենակիցներուն ձեռքէն սպաննվիլը ։ Այս սպանութիւնն ընդհանրը՝ որոց մէկը Սիմա Տաքիչ անուն մարդ մը՝ եւ երկրորդը Ռիւսթին Ալիւպիչ անուն քահանայ մը՝ Ըրդարութեան բարձրագոյն տանին մէջ գտավելով, առաջինը ուրբաթ օրը գլխատվեցաւ Խմիխատպ պաշտօնարանին առջեւի հրապարակին մէջ, եւ երկրորդը՝ այսինքն քահանան ալ՝ տասը եւ հինգ տարի շղթայակապ աշխատութեան դատապարտվեցաւ ։

— Ուրբաթ օրը ժամը ութին մէկին միջոցները՝ Պէյօղլուի տեսչութեան տակիսն Հասան պէյը՝ բաղմաթիւ տեսչութեան զինուորներով ու զօրականներով Ընալը Ջէշմէ դնաց ու քանի մը տուն մտնելով խուզարկութիւն ըրաւ, որովհետեւ խմացեր էր որ անցեալ շարթու Ըզա Ռաճիսի մօտ երկու տեսչութեան գործակալ սպաննվելէն այն տուներուն մէջ պահուըտեր էին ։ Սակայն Տեսչութեան զինուորները տուներուն մէջ մտնելուն պէս՝ չարագործներն իսմանալով տանիքներուն վրայ փախան ։ Զինուորներն ալ անոնց ետեւէն իյնալով տանիքներուն վրայ կռիւ բացվեցաւ եւ տարձանակներ սկսան պտրտալը վիզ, չարագործներէն մէկը գլխէն դարնըվելով բռնըվեցաւ ։ Մէկ ուրիշն ալ սասիկ կռիւ մը ետեւ բռնըվեցաւ ու մեծ դժուարութեամբ կապվեցաւ ։ Մնացեալները տունէ տուն փախչելով անհետացեր են ։

Այս ձերբակալութեան մէջ երկու տեսչութեան զինուոր եւ գործակալ մը ծանրկէկ վիրաւորվեցան ։

Տեսչութեան տասած ճիշդ տեղեկութիւններուն նայելով՝ չարագործներուն թիւը տասնի չափ կայ եղեր, եւ որչափ որ ամբողջ թաղը կանոնաւոր զօրքով եւ բաղմաթիւ տեսչութեան զինուորներով պաշարված էր նէ, հինգ վեց տուն իրարու հետ հաղորդակցութեան ճամբաներ բացած եւ փախուստի միջոցներ պատրաստած ըլլալով չարագործներէն երկու քը միայն կրցան բռնվիլ եւ մնացեալները փախան ։ Այս անցքին վրայ բաղմաթիւ տեսչութեան զինուորներ Պէյօղլուի զանազան թաղերուն մէջ տարածվելով՝ խել մը կասկածելի մարդիկ բռնեցին ։

— Երկու շարթի գիշեր Սամաթիա Ըրդաս Պազարբաշի թաղը փիրեցակի (աթաար) մը խանութէն հրդեհ ելլելով՝ նոյն խանութը եւ քովի ալ փոքրիկ մզկիթ մը այրեցաւ ։

— Երեկ իրիկուն մամը երկուքին միջոցները մայրաքաղաքիս Սօվուք Չէշմէ ըսված թաղը մեծ տուն մը մէջէն բռնկելով այրեցաւ՝ առանց վնաս մը ընելու շրջակայներուն ։

— Սեւ Ծովու եզերքը եղած Օրտու գիւղաքաղաքէն հետեւեալ նամակը կը գրեն Տրապիզոնի մեր արդոյ թղթակցին ։

« Յարգապատիւ Էդա ·

« Ինչպէս որ յայտնի է Ձեր հրամանացը, չորս ամիսէ ի վեր Օրտու գիւղաքաղաքիս մէջ վարժատուն մը բացինք, որուն դասախօսիչն ալ Կ. Պօլսէն Ազնիւ գիւղէն Ապուխէցի Միսայէլեանց Նիկողայոս անուն պատուելի անձը բարեբաղդաբար ձեռք ձգելով բերինք, որ ան ալ Մասիս պատուական լրագրոյն խմբագրին միջոցաւն էր, որուն համար մեր սրտին խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնենք Նոյն պատուական Ազգասիրին որ պատճառ եղաւ այն օգտակար անձը մեր տասանալուն ։ վասն զի մեր յարգելի վարժապետը ոչ թէ միայն Օրտուի Հայազգի մանկանց մասաղ սրտերուն մէջ գիտութեան առնելոց տակաւ սերմ սերմանելու պաշտօնը ունի, այլ նաեւ բժշկութեան արհեստին ալ քաջ տեղեկութիւն ունենալով՝ տեղւոյս բնակչացը թէ մեր ազգին եւ թէ օտար ազգաց խիստ օգտակար եւ միանդամայն իւր պարկեշտ եւ հանեստ վարքն ալ ամենուն սիրելի եղած է ։ Թէպէտեւ քանի հոս եկեր է՝ շատ զանազան տեսակ ախտեր բժշկած է՝ բայց անոնց մէջէն երկուքը երեւելի ըլլալուն համար կուզենք յիշատակել ։ որոնց մէին էր տղայաբեր հարսի մը օրերով արգանդին մէջ մեռած տղան զանազան հնարքներով եւ դեղերով թէ գուրսէն եւ թէ ներսէն, առանց մանկաբարձական գործիքի հանելը որով մայրը ազատեցաւ ։ Եւ երկրորդ՝ տարիքը առած անձի մը միակողմանի անդամալուծութիւնը բժշկելով 19 օրին մէջ ոտքի հանեց որն որ հիմայ ողջ առողջ ամէն տեղ կը շրջի ։ վերջապէս իրեն զանազան քաջութիւնները տեսնելով իւրարհեռուն մէջ, համոզութեամբ ստիպուեցանք զինքը տեղւոյս տեղութեան ժողովին միջնորդութեամբը ազգային բժիշկ ընդունելու ։ թէեւ հոս եւրոպացի բժիշկ ալ կայ ։ բայց ասիկայքան զոյն դերազանց դասուելու ։ եւ բացի ասկէց նոյն յարգելոյս դասատարակութեան արդիւնքն ալ յիշելիս մեղի համար խիստ փափաքելի բան մըն է ։ Ինքը քրիստոնէական եւ ազգասիրական ոգւով վառուած՝ իրեն յանձնուած մանկունքը ամենայարար կը սնուցանէ Աստուածային սուրբ ու յաւիտենական խօսքերու ։ միշտ Աստուածային սուրբ ու յաւիտենական խօսքերը ։ նաեւնեաց քաջութիւնները, եւ ազգային զանազան պատուութիւնները կը լսենք ։ Գիշերօրը բացուելուն երրորդ ամիսն էր որ՝ աշակերտաց քննութիւն տալ առաւ ։ ուր որ ներկայ էին տեղւոյս փեմատպալ Մխիթար պէյը իր երկու տղու զաւկներովը ։ եւ յունաց ազգէն ալ արժանապատիւ վարդապետ մը եւ երկու երեւելի իշխան ։ եւ մէկ եւրոպացի շաղենաւի դրագիր ։ Պատուութեան նիշերն էին քրիստոնէութեան եւ քրիստոնէութեան վրայ ։ Պատուիտներն ալ հաւկերն լեցուաւ եղաւ որ հիւրերն ալ հասկնան ։ Աշակերտաց պատասխանատուութիւնը խիստ հաճարձակեւ պատշաճ էր ։ անանկ որ՝ թէ մերայինք եւ թէ օտարազգիք լեսպէս զոհ եղանք ։ եւ մանաւանդ Մխիթար պէյը իւրաքանչիւր գոլով իւր շնորհակալութիւնը յայտնեց մեր արդոյ վարժապետին ։ եւ քաջալերեց զինքը որ եւս առաւել ջանք բռնէ իւր աշխատանացը մէջ ։ Յուսահ ենք որ մեր Մխիթար պէյին բարոյ խօսքերը անկիղծութեամբ են ։ վասն զի ինքը մեր ազգը շատ կը սիրէ ։

« Վերջապէս բուն ամենայնի մեր արդոյ վարժապետին լեսվին գոհ եւ շնորհակալ ըլլալիս կը փութամք որ Մասիս պատուական լրագրոյն միջոցաւն ալ խոսաւանիմք՝ ի լուր բոլոր համազգեաց մերոց ։

« Մնամք եւ այլն

Անդրանիկ Աղիայեան ժողովոյս Օրտուոյ։

— Մոգնեսի աղբեցոնիանը Հալպերշդանէն (Սաքսոնիա դաւառի մէջ) խորատական ու միանդամայն դիտական դեպք մը կը հաղորդուի ։ Տեղացի պաշտօնատարի մը մէկ տարեկան ազան աղախնոյ մը հղացողութեան յանձնուած էր ։ օր մը աս ազան փորը անու ղղու շութեամբ մինչեւ կէսը ասեղ մը կը մտանէ, զորն որ աղախինը առանց զերձանի զգեստին վրայ խոթած էր ։ Ընդհանրապէս խմացուելով վրայ հասան որ ասեղը դուրս քաշեն հանեն ։ բայց ազան լալով դեպի առջեւ ծռուեցաւ, որով ասեղը բոլորովին ներս մտնելով անհրեւոյթ եղաւ ։ Բժշկաց ամէն հնարքը պարապ ելաւ, թէպէտ մարմինը կարելով ու զանազան գործիքներով շատ փորձեցին, ասեղը գուրս հանելու համար ։ Յանկարծ տասասպեալ ու անմխիթար ծնողաց միտքը եկաւ, որ ուրիշ անգամ մը աչքին մէջէն երկաթի փշրուքը մագնեսով հանուեցաւ ։ Բնականապէս ասիսի փորձն ալ պէտք էր ընել ։ Ուստի բաւական զօրաւոր մագնեսի կոտ մը բերին ու ասեղին մոտ տեղը մոտեցընելուն պէս, ծնողաց մեծ ուրախութեամբը, ասեղին մէկ ծայրը վերջին վրայ դրուած կապին մէջէն երեւան ելաւ, ու մագնեսին օգնութեամբը առանց մեծ դժուարութեան եւ առանց ուրիշ հատուածներ ընելու դուրս հանուեցաւ ։

Ն-րոդ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Ըղարութեան բարձրագոյն տեսչին անդամ վսեմ · Աշմէտ Ալէֆիք էֆէնտին գաղղիացւոյ Ա. Կայսր քով Բ. Դրան առաջին կարգի դեսպան անուանեցաւ փոխանակ վսեմ · Մէհմէտ Ռէմիլ պէյին ։

Հայասար էֆէնտին երկրորդ կարգի դեսպան անուանեցաւ Պարսից Ա. Շահին քով ։

Ուրիշ կայսերական հրամանագրով՝

Մի շիր Իսմայիլ փաշան Բու մէլիի կուսակալ եւ նոյն դաւառին զօրաց սպարապետ անուանեցաւ ։

ՆՈՐԱՏԻՊ ԺԱՏԵԱՆՔ

ՎՐԵՐԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԷՂՂԻԵՐԷՆ ՈՒ ՏԷՌՈՒԵՐԷՆ

ՍԱՐԹ ԱԻ ՆԱՀԱ ԳՐԱՆՈՒԷԱԻ

Տաճկերէն գիտցողներուն համար գաղղերէն սորվելու դիւրութեան, եւ գաղղերէն գիտցողներու համար ալ տաճկերէնի մէջ յառաջադիմութեան օգնելու նպատակաւ յօրինեալ՝ մեծարդոյ Գրիգոր էֆէնտիի Մարկոսեան ։

Կը գտնուի Մէրճանը դրավաճառ Մարգարեան Պ. Յ. եւ Պ. Պաղատասարին խանութները, Սահաֆլար չարշսին դրավաճառ Էրիֆ էֆէնտիին խանութը, Պէյօղլու Թէքէքէի դիմացը Մ. Վէք եւ Պալթա Սարայի դիմացը Մ. Բիւմէպ դրավաճառներուն խանութները ։

Թղթակազմին դինը 50, եւ կազմածինը 60 գուրուշ է ։

— o —

ՖԻԼԻՏԻՆ

Թարգմանեաց անդրդիպանէ հայերէն արժանապատիւ Պ. Մ. Մաժուրեան ։

Կը գտնվի մայրաքաղաքս Մէրճանը Պ. Յ. Մարդարեանին դրատունը ։

ԳԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Եւրոպայի մէջ գործածված քացախին նման ընտիր քացախներ կայսերական տէրութեան երկիրներուն մէջ ալ շինվելու համար գործարան բանալու հրաման ընելով կայսերական կառավարութիւնը, Պէյօղլուի Տերեի մէջ այս կերպ ընտիր քացախի գործարան մը բացված է յատուկ արտօնութեամբ, եւ հոն շինված քացախը մայրաքաղաքիս մէջ Թահմիզի փողոցը ծախվիլ սկսած է ։ Այս քացախը մինչեւ հիմա սուղ ըլլալուն համար մայրաքաղաքիս բնակիչներուն մեծ մասը չկրնալ գնելով՝ անոր ազնուութիւնն ու գերազանցութիւնը առնս անօթի էր իրենց ։ Այս քացախով շինված թթուաները (թուրշու) երկու աւուր մէջ կը հասնին եւ տարիներով ալ կրնան պահվիլ առանց աւրվելու ։ Գինը չորս կարգէ ։ Հոսան 4 · 3 · 2½ եւ 2 գուրուշ կը ծախվի ։

Դարձեալ, Պէյօղլուի Տերէ վերոյիշեալ քացախի գործարանին քով Եւրոպայի մէջ շինված ազիւսին (թուզլա) նման ընտիր ազիւս շինելու գործարան մը բացված է, որուն մէջ շինված ազիւսը ուրիշ դերազանց յատկութիւններէն զատ սա նշանաւոր յատկութիւնն ալ ունի որ ջուրերու մէջ պատ շինելու խիստ ապրդէկ կրնայ յարմարիլ, եւ ջամենեւին վնաս չկրեր անձրեւաց հեղեղներէն եւ փոթորիկներէն, որովհետեւ այս ազիւսին հողը ջուրի մէջ մտնելուն պէս քար կը կարի ։

Այս ազիւսին որոշեալ դինն է 1000 հատը 350 գուրուշ ։ Ուզողը մայրաքաղաքս Թահմիզի փողոցը վերոյիշեալ քացախի վաճառատունը երթալով կրնայ այս ազիւսին օրինակները տեսնել եւ գնել։

— o —

Լանկայի պարտէզին գու

զողը կընայ երթալ տեսնալ · եւ զինը շուկան Խզլար ագասի խանն թիւ երկու Փափազեան սարաֆ Մահտեսի Գրիգորիս աղայէն հասկընալ ։

—o—

Շուկան Լ՝օրիւճիւներուն մէջ Թոսհաֆճի Բաստոլեն քով կը գտնըվի եկեղեցիներու համար զանգակներ (քամբանաներ) զանազան մեծութեամբ որոնք ծախուս են ։

—o—

Ա Ժ Ա Ն

ԼԱՍՏԻՐ ԳԵԼՕՇ

Ամերիկայի

Ամենէն ագէկ տեսակը, տակը կարմիր մաշէ այով ։

Կը ծախուի Ս· Մ· Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկայի մաղազան, 17 Օ-մէր փողոցը Թէրշէմպէ-Բազար Գալաթիա ։ Օդոյգը 30 գուրուշ է, իսկ 10 զոյգէն աւելի առնողին զոյգը 27 գուրուշ ու կէս ։

—o—

ԷՐՄԷՆԻԼ

Նաւուն հանիլը ու

ՀՐԱՊԱՀԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄՈՒԼԸ

Ս· Մ· Մինասեան եւ ընկերք ինաստ որ խոստացած են, պատիւ կը համարին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ քանի մը շաբաթէ ի վեր ըստացուած

ՀՐԱՊԱՀԱԿԱՆ ԻՒԹԻՒՆԵՐԷ ԵԿԱՆ·

ուսաի անոնք որ մեծ փութով կը փընտրուին՝ հրաւիրուած են չէ հատած ժամ մը առաջ գնելու · քազկ, որքան որ մեծ՝ քանակութեամբ եկած ալ է, տակաւին առնողներուն թիւը օր օրի կաւելնայ օգտակարութիւնը իմացուած ու փորձուած ըլլալուն ։

Հատը 60 գուրուշ է, առ զենայով առնողին ժամ կը տրուի ։

Ս·Մ·Մ· եւ ընկերք աս առիթով կուզեն իմացունել թէ իւթիւններուն հետ նաեւ ընդունեցին պիլլօր կանթեղներու մէջ վառելու կազ ու նոր տեսակ Զէրօսին կոչված լամպաներուն կազի իւղ, որոնց երկուքին ալ առուած լոյսը շատ պայծառ ու գոյացուցիչ է · զիները ժամանին ու ամեն տասիճանի մարդիկ կրնան գործածելը։

Ամերիկայի մաղազան 17 Օմէր փողոցը, Թէրշէմպէ-Փազար, Գալաթիա ։

——

ՄԻՍ ԽԱՅՄԱԼ ԸՆԵԼՈՒ ԳՈՐԾԻՔ

ԵՅԷՆ ՈՒ ԳԻՒՐԵԳՈՐԾԱՆԵԼԻ

Կը գտնըվի Ս· Մ· Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկայի մաղազան Օմէր փողոցը թիւ 17, Թէրշէմպէ-Բազար Գալաթիա ։

Ամենէն պզտիկին գինը 60 գուրուշ է · մէկ ժամուն մէջ հինգ օխայէն աւելի միս կը մանրեցունէ ու պէտք եղածին չափ ալ բարակ հանելէն զատ՝ շաբաթներով ոսոխի շինելու համար գիշեր ցորեկ միս ծեծել տալով քնհատութիւն քաշելէն կազատէ ։

Ասոր ամենէն պզտիկը տուներու մէջ գործածութեան համար շատ յարմար է, մանաւանդ աս եղանակիս մէջ տան համար ոսոխի շինողներուն · իսկ ծախուս ոսոխի շինողներուն համար ալ աւելի մեծերը կան որոնց գիները համեմատաբար բարձր են ։

Ուզողը կընայ երթալ յիշեալ մաղազան ու տեսնել ։

ՕՕՊ ԼԱՅՏԻԷՐԹԻՕՐ

Տօրինաս Պաշա-Լաֆլիոս գաղղիական բանակին հնարած բոսական ռօպը (ղարաղ)՝ որոնը հատելու յարմարութեան ունեցող ռօպերուն ամենէն գերազանցն է, եւ Գաղղիոյ, Պելճիքայի եւ Իսպանիոյ մէջ գնուած ու գործածուելու հրամանաւը։ Մօրենա յիսուն (գրամ ծխոյ) եւէն (դուլբէ եւէը)· Սէօրբիրի համար գործածուած ռօպին, սաքառոյին, նոյն պես եւ խօրով ոսկիէ եւ անդիկով (ծիլը) ձգուած բուլոր գեղերուն գործը կը գործէ։ Մարդուն-ութիւնը դէրէն, հոսը եւ հոսը սիրուելի է։ Ամէն երկրի բանակներու ռօպը կը պատուէրեն մարմի հանդուրժութիւններու, որպէսզի (ինչ-բերի), խոյսի (սըրաճ), տոսոսութիւն, գալարի (ալիպան), ձանգաբերութիւնի եւ երկաստրդական ջանասութիւնի պարծանալ հանդուրժութիւններու, ջղային հանդուրժութիւններու, խոնարհի, յարգասիրի, գօսութիւն, հանձնութիւն, սեռաղյութիւն եւ գլխաւորապես տարփերիկ սիրոնք գեր։

Եւ ռօպը կը ծանին Կ· Պոլսոյ Տեւլուսարա, Գալաթա, Ծիրիներ, Սինոպեան եւ Օրնոյ գրեպոգրանները։ Իւրեր՝ Ընդ Հ՝ Հարիւ· Ամենդրիա՝ Փերինի · Պարտիզ՝ Սեյդ· Օրեան՝ Գրիգոր ։

Գործածելու կերպին վրայ պետք եղած տեղեկութիւնները յետ կը տրուին վերոյիշեալ գեղագրներուն ։

ՁԿԱՆ ԻՒՂ (ՊԱԼԼԳԵՍԱՂ)

ՀՕԿԱ

Ընտանի անդամներու երեսի գեղեցիկութեան շինածը։

Այս եղը՝ որ տարին ամբողջ յուսին վերջին (գարնան ծայրը) կը հանվի, որպէս այս պեսակ եղերուն ամենէն մաքուր եւ ընտիրն է, եւ հոսոյ հոտալ դիանելու պես ծանր եւ անախորժ չէ։

Բոլոր Եւրոպայի գեղեցիկ բիւրեղեայ գոյներուն սորուելուն ամենաշքեղ գեղը ըլլալ է մարմի հիանալի հանդերձներու, խոյսի (սրաճ), տուրքերի, ջանային հիանալի հանդերձներու, բոլորներուն եւ ուժոյ նուազման, փոքրութիւնեան, գլխոյ գեղեցիկներուն եւ գոյնոյ խարտեաշ ունեցող տղայոց։

Այս եղը սարսոս եւ երկիւղ ունի ունայնի գէմ գալ, թունալ սիսեր եւ հեղգեղոյ ջղային ուելցունելու դէպքերուն հանդէպ վեր գալ։ Օրը ցորդ եղած ժամանակը մի որ գոյնը պղտորի եւ բանդրանոյ, ջուրը դուռ ջուրի մէջ գրվելով՝ ի՝ սուրի պարզութիւնը կը գտնի։

Այս եղը կը գտնվի Պէյօղլու-Պ· Օգնի եւ Տեւլսարա երեսնալի գեղագրներուն խանութը։

——

Ամբարանի ընթացքն անգամը լեալ հինգերորդի օրերը։ Որ ինչ ինչոյ սարքերեալ, Կ· Պոլսի՝ Ազգին խանը լրագրոյս գրասենեակը։ Իսկ գրագրերը հոգաբարձներն են՝

ԻՕԱՆԻՍ՝ Սուրբն սա Աստուածածնայ.

ԱՆԴՐԻԱՍՈՒՊՈԼԻՍ՝ Գերագոյն սա Ծնունդեանն.

ՏՐԱԳԻՕՄՆ՝ Պօղոս սա Կարապետեան.

ԹՈՒԽԱԹ՝ Մանուկ Յովհան սա Աստուածածնայ.

ԿԱՐԻՆ՝ Կարապետ պարոնայ Հաւրեան.

ԵՍԱՂ՝ Յովհան սա Պետրոսեան.

ՊՈՒԹՇԱՆ՝ Յովհան սա Մանուկ.

ՊՐՈՒՍԱ՝ Սերգեյ սա Պալեանց.

ՆԻԿՈՄԱՐԻԱ՝ Պ· Տ· Մարգարեան.

ԹԷՔԻՐԴԱՂ՝ Թորոս սա Գիւլեան.

ՎԱՆ՝ Պ· Մեղու Կ· Էրոնեան.

ԽԱՐԲԵՐԴ՝ Պ· Գերագոյն Հաճիեան.

ԵՐԶՆԿԱ՝ Մարտիրոս սա Թորոսեան.

ԵՏԱԲԱՀԱՐ՝ Մանուկ Յովհան սա Տ· Գրիգորեան.

Ուրիշ տեղերի պարագաներու ուղղութեամբ՝ այս տեղերին մեկուն հետ կրնան ընդունիլ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՓԱՓԱՆԱԳՈՒԹԵԱՆ (ԴԱՄՊԻՕ) ԳԻՆԵՐԸ

ԹՂԹԱԴՐԱՄԱԳ. ԸՍՏՍ ՍԷՕՆԹՕՅԻ

8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

		Ղրուշ	
Լոնդրա 31 օր պայմանաժամ			
„ 3-ամ „		143	142
Փարիզ	„	228	
Մարսիլիա	„	228	226
Ամստրտամ	„		
Վիեննա	„	426	455
Քրէյեւա	„		
Լիվորնօ	„	450	
Ֆլորենս Լ· Ն·	„		
Օրեան	„		

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԹՂԹԱԴՐԱՄԱԳ

9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Օսմանեան լիրա Մեճիտիէ	133	20
Ընդունելու լիրա	148	20
Գուլիոյ 20 ֆրանկոց ոսկի	118	
Ռուսի բօլ ինքնուրոյ	120	
Աւստրիոյ ֆլորին	69	
„ Մարտ	68	
Մեճիտիէ 20-ոց ոսկի	33	35
„ Ընդառ	26	10
Ընդ ֆրանկոց արծաթ	29	20
Գերմանիոյ	22	20
Գօլանդիոյ	36	
Բելճիա	30	
Սուիսերի	204	
Մարմարոսի ոսկի	135	
Ընդունոց դահեկան, հալարի	200	
Խուլի բուհլիլ	89	20
Ֆոնտը Ֆլորին	70	10
Սուկար	87	

Կ· ՊՕԼԻՍ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 10

ԱՐՄՏԻՒՐ

Յուրն Բոնդլիի	„	„	30	32
„ Խարտեսի	„	„	35	
„ Կուլոյ	„	„	33	
„ Թոպալ	„	„	35	38
„ Իսբոյնի կուլոյ	„		28	
„ Բոնդլիի կուլոյ	„		28	
Էքսկլաւոյրին Կուլոյ	„		20	
„ Ընտրելոյ	„		00	
Գոյի Բոնդլիի	„		15	
Բրինձ Մուհլիա	„		4	20

Վաճառականաց մէջ կոյ ընդունելը 500,000 ֆրանս ոսկի եւ 100,000 ֆրանս ֆոյրի։

——

ՄԵՏԱՂԱՐԱ

Սեւի Ա· որակ	Բիֆին ղրշ	590-630	
„ Բ· „		525-540	
Մէշրուա կոյտ		485-525	
„ „		425-460	
Հարա երկոյն ընտիր		600-615	
„ „ գլխակ		570-580	
Տեղրուէ		735-780	
Պարսկական գլխակ հոսան		275-290	

——

ԳԱԶԹԱՐԵՐԻՆ

(ԳԱՆԹԱՐՈՒՑԷ)

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐԷ

		Ղրշ	ֆրս	Ղրշ	ֆրս
Ընֆան	հօրան	400			
Թէֆթիկ Լինկիրիա		44			
Բուրդ (Ինգլիզ) Բոնդլի		12			
„ Լոնգլաթ	„	16			
Մեղրամոմ		31	32		
Ճէհրի Լինկիրիա		8		7	
Գիւղուր (Մուրը) սեւ		14	15		
Մանրակի Ընտրելի գեղեցիկ		380			
Արքիրի ծերմակ սեղան	հօրան	34	36		
Բամպակ Խէզի	„	10	11		
Զէր Ամերիքէ	հօրան	8	20		
Ճոս (Մոդոն) Վրանոյ		7	8		
Եղ ֆոյ			6	20	

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐԷ

Խոհիկ	Գնոյ
Ամէն ի Վրաց Ա· տոկ 100 հօր	1200
Շաղար	
Ընդեր Գալ· 6—10 լիտր	390 400
Ընդեր ի Հալ· ֆէս Ա· տոկ· „	310 · 320
ՏՐԱ· ֆրս· ՏՐԱ· ֆրս·	
Պէնիր (Պէնդիր) հօրոյ	9 10
Գուրուն (գուրլէն)	24
Մինիկ (Գուրինֆիլ)	7 20

Նեղիկներ

Լիքէ (Զիլիա)	170	180
Պէնիր հօր· ՏՐԱ		
Սպիտակ (Իսպիտակ)	160	400
Ուրուն Կուրծ (Գուրծ)	60	100

Մեղրայներ

Ընոթ (Վրաց)	Կենդ· ՏՐԱ	1240
Երեսի Ընդեր·		
Երեսնոյ (Լամա) Բուրդոյ,	92	94
Տարեկան· Կենդ ՏՐԱ		
Ցոյն (Տեղի) Բերեսոյ „	84	86
Տիրոյ Ամիս 1-14	160	

——

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՅԻ ԳԻՆԵՐԸ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՆ 150 ՂՐՈՒՇՈՒՑ

ՀԱՇՎՈՒԵԼՈՎ

Լայն	Երկար		Գին Ղրշ	
2 մատնաչափ	20	Սիրուն գլխակ	28	30
կէսնոյ „		Ամբողջապէս „	30 ·	34
„ „		„ ծանր Բուրուլը		
6 մատնաչափ	„	„ գլխակ	36 ·	39
2 ղրոյ	„	„ „	48 ·	5
2 „	„	Ճոխ Բուրուլը „	31 ·	
կէսնոյ	„	„ „	37 ·	
5 մատնաչափ	„	„	39 ·	40

Ամերիկեան վերջերեալ

Լայն	Երկար		Գին	
2 մատնաչափ	24	3 թել հարիւր դեղ	32 ·	
„ „	5	„ լաւ	48 ·	46
„ „	6	„ „	55	57
„ „	„	ծանր սանդուղ	70 ·	72
եռապատկ ·	36	6	սերիւնեան դեղ	57 · 58
5	„	8 „	լաւ	76 · 78
„	„	7 „		67 · 70
7 „	28	11 „		95 100
կէսնոյ	36	11 թանկ տեսակ		105 115

Խաստրլեանի վերջերեալ

Լայն	Երկար		Գին	
1 մատնաչափ	12	Բարակ գլխակ	32 ·	35
2 ղրոյ	24	„ սիկոտ	53 ·	55
9 մատնաչափ	„	Գոյն „ ընտ	44 ·	46
„	„	„ „ ելիկոտ	65 ·	66
կէսնոյ	38	Վրանոյ	80 ·	90
6 մատնաչափ	„	Խարտեաշ „	100	130
կէսնոյ	40	Մարտիրոս „	96	110
0 մատնաչափ	„	„	115	125
6 „	„	„	130	135
կէսնոյ	37	Դեղելեաթ „	68 ·	70
2 մատնաչափ	24	Սպիտակ գլխակ	44 ·	46
27 „	„	Սպիտակ „	3	5
6 մատնաչափ	Վրանոյ	„	4	
„	Խարտեաշ	„	4 ·	1/
կանգնանոց գլխակ		„	4 ·	
Հասարակ տոն ·			145	
			ՏՐԱ	1
Սրոյ տոն	8	14	19½	20
Լրիվ ղրոյ			23	23

Ամերիկեան վերջերեալ

Լայն	Երկար		Գին	
7 մատնաչափ	20	Թանկագոյն գոյն	38 ·	
„ „	„	Լիքիլիր „	55 ·	58
„ „	„	Ամենաանարատ տարբեր	96 ·	106
2 մատնաչափ	10	Գոյն ֆէրա ֆէ ՏՐԱ	14 ·	
„ „	„	Ամանոյ Լիքիլ	16 ·	20

ԽՄԲԱԳՐԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ

Կ· Ս· ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԻՏՊՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

Կ· ՊՕԼԻՍ· ՀԻՆԻԼԻ ԽԱՆ